



Стаття 3. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Конституція України.

Волинь: без ностальгії за минулим і з вірою в краще

Волинь до Незалежності і після її здобуття дуже різнилась. Зникли одні підприємства, з'явилися інші, старі модернізувалися, змінили напрями роботи, номенклатуру виробів. Не стало колгоспів, їм на зміну прийшли нові форми господарювання, часто-густо більш ефективні. Хіба раніше ми могли мріяти, що Волинь, як це було тоді, збере більш як по 50 центнерів зерна з гектара, а врожайність цукрових буряків в окремих господарствах сягатиме 700 і більше центнерів, що від корови за рік доїтимуть по 7—9 тисяч літрів молока, а показники кращих сільгоспідприємств сягнуть світового рівня. На полях прийшли нові для регіону культури, такі як соя, сояники, в рази зросли площі під ріпаком. Широкого розвитку здобуває садівництво і ягідництво.

Разючі зміни сталися і в промисловості. У 1994 році в Луцьку місцеві молоді люди заснували підприємство «Модерн». Розпочинали з невеликої майстерні і найпростішої продукції. Зараз компанія «Модерн-Експо», головний офіс якої знаходиться у Луцьку, провідний виробник і постачальник торговельного обладнання в Центральній та Східній Європі. Вона об'єднує 2 500 працівників у семи країнах. Група компаній представлена офіційними дистрибуторами в Латвії, Литві, Білорусі, Молдові, Казахстані, Румунії, Грузії, Азербайджані, Вірменії, Киргизії, Іспанії, Хорватії, Франції, Словенії, Австрії та в інших регіонах.

Важко сказати, як би склалася доля одного із величезних радянської індустрії — Луцького підшипниково-го заводу № 28, а в багатьох вона виявилася сумною і закінчилася розвалом виробництва та банкрутством, якби в 1994 році не провели реорганізацію орендного підприємства у відкрите акціонерне товариство. У грудні 1997 року акції ВАТ «Луцький підшипниковий завод» викупив світовий лідер з виробництва підшипників — міжнародна корпорація SKF з центром у Стокгольмі. На підприємство прийшли нові технології, сучасне обладнання, змінився стиль управління виробництвом. Сьогодні ПрАТ «СКФ Україна» є потужним постачальником підшипників у країні Європи, Азії, Америки, а також їх компонентів (кілець після токарної обробки, сепараторів та роликів) для заводів корпорації SKF.

У 2005 році в Луцьку було збудовано підприємство із 100-відсотковим іноземним капіталом «Кромберг енд Шуберт». Сьогодні на

ньому працює понад 5000 працівників, і воно є одним із найбільших платників податків в області. Завод виготовляє електричні кабельні мережі для вантажних та пасажирських мікроавтобусів, автомобілів BMW, Volkswagen, Mercedes-Benz. Нове дихання отримав Луцький автомобільний завод, який нині входить до корпорації «Богдан-моторс». Виготовлені на підприємстві сучасні автобуси і тролейбуси знають майже у всіх обласних центрах України, Києві, у Польщі.

У 2016 Волинська обласна рада створила КП «Волиньприродресурс», основною метою і напрямом діяльності якого було визначено розробку корисних копалин області. Проте через бюрократичні перешкоди підприємство лише минулого року розпочало видобуток бурштину, за короткий термін впевнено ставши лідером цього напрямку діяльності в Україні. За кілька місяців роботи воно зуміло реалізувати на аукціонах продукції на кілька десятків мільйонів гривень. Робочі місця отримали майже сто чоловік, а місцеві бюджети — значні наповнення. Зазначу: видобуток «сонячного каменя» ведеться з дотриманням усіх природоохоронних норм, з подальшою рекультивацією відпрацьованих площ.

Волинська область — прикордонна. Саме тут за радянських часів пролягала «залізна стіна» між тоталітарною державою СРСР і вільним світом. Наші землі старшого віку пам'ятають, як на місці теперішнього пункту пропуску «Ягодин», що на українсько-польському кордоні, на воротах постійно висів заржавілий під дощами замок, який лише вряди-годи



Голова Волинської обласної ради Григорій Недопад.

відкривали для пропуску державних делегацій. За роки Незалежності там споруджено найпотужніший на західному кордоні автопери́хід Ягодин — Дорогуськ, який щодоби долають сотні вантажних і легкових автомобілів, автобусів, тисячі громадян. Збудований в 2002 році поруч із старим, «запозиченим» після війни з німецької річки Одер, ажурним металевим мостом, другий міст через Західний Буг уже стає тісним для величезного транспортного потоку. Тому розглядається питання розбудови інших автопереходів на кордоні з Польщею і Республікою Білорусь.

Позитивні зміни в останні роки сталися і в розбудові транспортної інфраструктури. Капітально відремонтовано такі важливі автомагістралі, як Луцьк — Львів, Луцьк — Володимир-Волинський, повним ходом ідуть роботи над оновленням магістралей М-07 Київ — Ковель — Ягодин і М-19 Доманове (на Брест) — Ковель — Луцьк — Чернівці (на Бухарест), а також шосе Луцьк — Рівне. За роки Незалежності проведено електрифікацію залізниць на ділянці Рівне — Ківерці — Ковель, Ківерці — Луцьк. Розпочинаються роботи по переведенню на електротягу поїздів, що рухаються в напрямку станцій Володимир-Волинський та Ізов (на кордоні з Республікою Польща). Вирішується питання про реконструкцію європейської колії (І 435 міліметрів) від Ковеля до державного кордону з Республікою Польща. Це дасть змогу організувати пере-

знення на ній не лише вантажів, а й організувати прямі пасажирські маршрути до міст Польщі, Німеччини та інших країн. Проведено реконструкцію залізничних вокзалів у Ковелі, Луцьку, Ківерцях.

Величезні зміни сталися і в галузі освіти. Статус національних університетів отримали колишні Луцькі індустріальний та педагогічний інститути (Луцький національний технічний університет і Волинський національний університет імені Лесі Українки). У 2000 році в Луцьку створено Волинський обласний ліцей з посиленою військово-фізичною (з 2017 року носить ім'я Героїв Небесної Сотні). За ці роки збудовано десятки шкіл, багато з них стали гімназіями і ліцеями. У всіх загальноосвітніх закладах впроваджуються нові форми навчання, створено комп'ютерні класи.

За роки Незалежності в області збудовано сучасні лікарні в селищі Іваничі, місті Любомлі. В 2019 році в Луцьку відкрили Волинський обласний перинатальний центр. Заклад розрахований на три тисячі пологів на рік, 200 відвідувань поліклінічного відділення за зміну. У його структурі — акушерсько-гінекологічний стаціонар і поліклінічні відділення. У закладі зосереджено найсучасніше обладнання вартістю понад 100 мільйонів гривень. Активно розвиваються Волинська обласна та Луцька міська клінічні лікарні. За останні роки в обох закладах інтенсивно впроваджуються новітні медичні технології, як в процесі діагностики та лікування, придбані численні

потужні високотехнологічні та високоякісні апарати. Про високий професіоналізм волинських лікарів засвідчує той факт, що в Ковельському міськрайонному медичному об'єднанні проводяться операції з пересадки серця, нирок. Ліцензію на трансплантацію органів отримала також обласна клінічна лікарня. В області повністю замінено рухомий склад швидкої допомоги — частково й за кошти обласного бюджету.

Багато зроблено і в царині культури, розвитку духовності. У 2013 році в місті Устилузі закінчили ремонт і реконструкцію музею Ігоря Стравінського. Під час реставраційних робіт вдалося відтворити вигляд будинку, який він мав на початку ХХ століття, коли у ньому жив і творив свої геніальні твори композитор.

Музей волинської ікони постав у серпні 1993 року як відділ Волинського краєзнавчого музею. Збірка музею нараховує більш як 1,5 тис. пам'яток сакрального мистецтва, а саме понад 600 ікон XVI—XIX ст., предмети металопластики (шати ікон, церковне начиння, іконки), декоративну різьбу (царські врата, кіоти ікони) та скульптуру. Безцінною перлиною збірки є Холмська Чудотворна ікона Божої Матері, унікальна пам'ятка візантійського мистецтва XI—XII ст., одна з найшанованіших християнських святинь. У 2001 році музей справив новосілля в реставрованому будинку на вулиці Ярошука в Луцьку.

У 1995 році Волинським обласним управлінням культури було видано наказ про організацію в колишній садибі Липинських в с. Затурці Меморіального музею відомого історика, політолога і державного діяча початку ХХ століття, уродженця Волині В'ячеслава Липинського. Розпочалися ремонтно-реставраційні роботи з відновлення двоповерхової будівлі 30-х років ХХ століття та пристосування її під музей. Науковці музею налагодили стосунки з родичами В'ячеслава Липинського у Польщі, зав'язали листування з президентом Східно-Європейського дослідного інституту імені В. К. Липинського у

США, зібрали значну кількість експонатів. А в серпні 2011 року в селі Затурці Локчинського району урочисто відкрито Меморіальний музей В'ячеслава Липинського.

Відреставровано й оновлено експозицію Луцького художнього музею. На завершальному етапі перебувають роботи з розчистки підземель під колишнім монастирем єзуїтів у Луцьку. В поєднанні підземних тунелями і залами костелу святих апостолів Петра і Павла вони стануть найбільшими відкритими для відвідувачів підземеллями в Україні. На черзі — реставрація Музею-садиби Лесі Українки в селі Колодязному.

Візитівкою області стали фестивалі «Ніч у Луцькому замку», «Бандерштат», «Поліське літо з фольклором», «Волинська княжна», «Князівський бенкет», які проводяться у Луцьку.

Зроблено за ці 30 років багато, про все не розповіси, але ще більше належить зробити, аби життя наших земляків ставало заможнішим і цікавішим. Маємо, наприклад, чимало головного болю із збереженням в області вугільної галузі. Колісь у Нововолинську діяло дев'ять шахт, зараз залишилося лише дві: «Бужанківська» і № 9 «Нововолинська». Запаси обох вичерпуються, і незабаром їх можуть закрити. Тим часом добудову шахти № 10 «Нововолинська», яку почали зводити ще в 1989 році, в 2017-му заморозили. Прикро, адже вона могла б щороку давати 900 тисяч тонн високоякісного енергетичного вугілля, забезпечити роботою майже 1500 гірників. Багато належить зробити щодо збереження і реконструкції меліоративної мережі області. Гостро стоїть питання про обміління Свіязя та інших озер. Як і раніше, маємо проблему із забезпеченням роботою сільського населення, особливо у північних польських районах області.

Та попри все, ми дивимося у майбутнє з оптимізмом. Віримо, що кращі часи у нас ще попереду, і вони незабаром настануть. А для цього потрібно всім багато працювати і не відступати перед труднощами.

Фото автора.

Наша зелена гордість

Хто приїздить на Волинь з півдня чи сходу України, звертає увагу на її розкішні бори і діброви. Вони займають більш як третину території області. Треба зазначити, що лісопокриття регіону за роки Незалежності зросло на два відсотки.

В області забезпечено не лише глибинну переробку деревини, а й збережено чотири цехи (єдині в Україні!), які виготовляють консервовану продукцію з березового соку, дикоростучих плодів та ягід, грибів. Фішкою волинських лісівників є рекреаційні пункти, де подорожні можуть відпочити і перекусити, посмажити шашликів, насолодитися довколишньою природою, отримати із стендів цікаву інформацію про ліс та його мешканців. Таких відпочинкових

куточків лісгоспи області облаштували 123. Цікавими для пізнання рослинного світу краю стали і дев'ять Екологічних стежок.

На знімку: останнім часом найбільшої популярності в мешканців Луцька здобув відпочинок у Лісівничому молодіжному центрі, що у Воротнівському лісі. Відкритий у жовтні 2017 року, він вабить мешканців міста прадавним лісом із 200-річними дубами, красивим горбистим рельєфом, ставками. Найбажанішими відвідувачами тут є учні шкільних лісництв, яких в області понад півсотні.

Фото автора.



Сільське господарство — справа професіоналів

Віталій Заремба сьогодні очолює сільськогосподарське товариство «Романів» Луцького району. А до того п'ятнадцять років обіймав посаду заступника голови Волинської облдержадміністрації, з них десять був першим заступником голови. Тож краще за Віталія Зарембу про минуле і теперішнє сільського господарства регіону ніхто не знає.

— Віталію Миколайовичу, що втрачено і що здобуто в аграрному секторі за роки Незалежності?

— Однозначної відповіді не дам. Сказати, що все розвалено, неправда. Сказати, що все це пройшло безболісно, без втрат, також не можна. Якщо порівнювати взагалі, що відбулося, то бачимо, що із застосуванням прогресивних технологій наші сільгоспідприємства досягають показників господарювання на рівні світових. Це стосується і самого виробництва, і його забезпечення. В нас вже побудовані елеватори, ферми та інші об'єкти, які відповідають світовим і європейським стандартам.

Наприклад, у нашому господарстві на тракторній бригаді працює всього 23 механізатори. А тридцять років тому на тих само площах тільки для того, щоб комбайни із жатками вийшли в поле, їх потрібно було 46. Плюс водії для автомобілів, які відвозили зерно від комбайнів, плюс весь шлейф техніки для збирання соломки, підготовки ґрунту до сівби. Це приблизно 70 чоловік. Порівняйте — 23 і 70. В колгоспі було шість буряківничих ланок, плюс городня, де працювали більш як 70 жінок... в ос-

новному з сапками. Це за сьогоднішніми мірками — анахронізм, а тоді було нормою.

— Віталію Миколайовичу, Волинь виробляє більше сільгосппродукції, аніж її споживає.

— Так, ми зменшили виробництво тваринницької продукції. І в той же час котрий рік поспіль область збирає по мільйону і більше тонн зерна. І цей показник постійно зростає. Якщо перший мільйон тонн на Волині отримали в 1977 році, то після того був спад до 400—500 тисяч тонн. Багато земель облогували. Сьогодні за статистикою обробляється стільки само землі, як і в 1990 році, на одному рівні. Розкорчовуються навіть ділянки, які вже самосівом лісу позаростали.

У наш час ніхто не займатиметься виробництвом на аматорському рівні, оскільки бізнес надзвичайно жорстокий. Або ти відробляєш затрати на дорогій технології, забезпечуєш пристойну заробітну плату, сплату податків та інших зборів, або ти банкрут. Ти ж не житимеш у борг. Результати, які досягаються на певних територіях, не можуть не радувати. Зараз реальний надій у міцних господарствах 7-8 тисяч літрів мо-



лока від корови. Знаю, що у Володимира Яренчука в «Перлині Турії» надій від корови — понад дев'ять тисяч літрів. Стало нормою збирати з гектара по сім і більше тонн пшениці, ячменю, 12—14 тонн зерна кукурудзи, соняшнику 3,5-4 тонни. Це ж європейські показники!

Серед лідерів аграрного виробництва відзначу насамперед таких керівників сільгоспідприємств, як Віктор Шумський (СГПП «Рать»), Анатолій Никонюк (СТЗОВ «Городище»), Роман Микитюк (ФГ «Аміла»), Валерій Діброва (ТЗОВ «П'ятидні») Володимир Яренчук (ФГ «Перлина Турії»), Андрій Турак (СГПП ім. Т. Г. Шевченка), Василь Тарарай (СГПП ім. Івана Франка), Євген Дудка (ТЗОВ «Волинь-Зер-

но-Продукт») та інші. Вони досягли високого рівня господарювання. Радує, що в багатьох аграрних лідерів уже і діти готові продовжити справу батьків.

— Ви не назвали себе серед цих добрих господарів. Розумію — скромність. Цікаво, яка врожайність у товаристві «Романів», яке ви очолюєте?

— У минулому році з гектара зібрали зернових у межах 6,5 тонни, кукурудзи — 14 тонн сухого зерна, майже 4 тонни ріпаку, соняшнику 3,2 тонни. В 1982 році, коли вперше виконував обов'язки голови, намолювали з гектара по 17,3 центнера зернових. І, зауважте, мене ніхто не ляв і не докоряв. Це погано було, але не найгірше. Маємо поголів'я ВРХ півтори тисячі, корів — 570. Реалізували 3,5 тися-

ч тонн молока. Ми щороку в середньому вносимо на гектар по десять тонн гною. Цього року під кукурудзу на гектар внесли його по 93 тонни.

— Тож перспектива у волинського села є?

— Село залишиться, воно видозмінюватиметься, реформуватиметься. Зараз провели децентралізацію. Сказати, що вона не має права на життя, це неправильно. Знаємо про досвід європейських країн, де вона відбувалася в тій чи іншій формі. В Польщі децентралізація пройшла, і все стало на свої місця. У нас гостро стоїть питання формування кадрів на місцях. Ми повинні пройти цей болісний рубіж, щоб все було регульовано, щоб була якась модель. Наприклад, громада має 20 тисяч жителів. І на цю кількість жителів, допустимо, має бути 40 чоловік адмінперсоналу. На все про все. Розпочинаючи з того ж ЦНАПу. А в нас тепер діють за принципом: треба влаштувати кума, свата, брата, родичів. Це просто жажливо. Воно колись впорядкується, негативне відпаде. Але це сьогодні треба пережити. Хтось від цього страждає, комусь це болить.

Вирішальну роль у майбутньому села відіграє ринок землі. Важливо, щоб вона залишилася у тих, хто її обробляє.

На знімку: голова СТЗОВ «Романів» Віталій Заремба.

Фото автора.

Не втрачаймо оптимізму 1990-х років

Горизонт бачити можна, але дійти до нього ніяк. Так і межі нашої історії визначити важко. Звичайно, вона не розпочалася в 1917-му, як вчили нас колись, і не в 1939-му, коли Волинь і Галичину, а згодом Буковину і Закарпаття приєднали до СРСР. Наші витоки більш давні і цікавіші. Та обмежимося останніми 30 роками, коли на мапі світу з'явилася Незалежна Україна. Не забуваймо: аби це сталося, покладали голови багато поколінь найкращих, найсміливіших. Цю боротьбу продовжують і зараз на Донбасі славні українські воїни.

Сьогодні наша розповідь про невеличкий шматочок нашої дорогої вітчизни — Волинь. Краю мудрих і працьовитих людей, землі, яка ще ніколи корилася зайдам, що цінує і береже свою історію. Волинсько-Галицьке князівство знали і шанували в усій Європі, а князь-король Данило ще в XIII столітті належав до політичних лідерів континенту. Перед князем Вітовтом, головним осідком якого був Луцький замок, у XV столітті схилили у повазі голови володарі багатьох держав. З Волинню пов'язане життя історика і мовознавця Агата-тангела Кримського, письмен-

ниці Лесі Українки, теоретика будівництва української держави В'ячеслава Липинського, актриси Наталії Ужвій та багатьох інших славних людей.

У роки Другої світової війни загарбники в нашому краї почувалися незатишно. Тут діяли загони червоних партизанів і українських повстанців, саме на Волині, у глибокому ворожому тилу, в 1943 році сім місяців діяв острівць незалежної української держави — Колківська республіка. В повоєнні роки, самі босі і голодні, волинці врятували від смерті тисячі східняків і біженців з російської Брянщини, ділячись з



Першому секретарю обкому Володимиру Блаженчуку (другий ліворуч) непросто вести дискусію з прихильниками Народного руху України. Праворуч від нього один з активістів НРУ Геннадій Кожевніков, згодом керівник обласного осередку Української республіканської партії. Уже в січні 1991 року Володимир Блаженчук очолить обласну раду і багато зробить, аби обстоювати в регіоні демократичні засади управління і національні інтереси громадян краю.

ними останнім окрайцем хліба, вареною картоплею, молоком. Влада, яка сама не спроможна була хоч якось нагодувати своїх громадян, «віддячувала» волинянам за їхнє християнське милосердя, висилаючи ешелонами в Сибір і на північ Росії.

У період боротьби за Незалежність, революційні Київ і Львів завжди мали серйозну підтримку від Волині. Пригадаймо хоча б найбільш велелюдний мітинг із вшанування героїв УПА у вересні 1990-го під стінами Загорівського монастиря, коли сотні синьо-жовтих прапорів заповнили весь вигін перед зруйнованою в 1943-му під час бою повстанців

з гітлерівцями святинєю. Такого Україна ще не бачила! Волинці були активними учасниками Помаранчевої революції і Революції Гідності, одними з перших у 2014-му влилися в добровольчі батальйони, які захищали Україну на Донбасі. Сотні їх уже віддали життя за Батьківщину. Схилиємо перед їхньою світлою пам'яттю голови.

Так, не все вдалося зробити, про що мріялося. Але головне — маємо Незалежну Україну. А творити її щасливо і заможного маємо ми з вами. Тож не полишаймо оптимізму 1990-х років і працюймо разом на нашу спільну перемогу.

Фото Віктора ЧУХРАЯ.

ХРОНІКА

21 січня 1990 року — з нагоди проголошення 22 січня 1919 року Акта злуки між УНР і ЗУНР організовано «Ланцюг злуки».

15 липня 1990 року — над приміщенням Луцької міської ради піднято синьо-жовтий прапор.

9 вересня 1990 року — у селі Новий Загорів Локачинського району відбувся 10-тисячний мітинг, присвячений пам'яті героїв УПА.

23 червня 1991 року — у Луцьку, Ковелі, Володимирі-Волинському відбулися мітинги-реквієми вшанування пам'яті в'язнів місцевих тюрем, розстріляних органами НКВС у червні 1941 року.

9 березня 1995 року — у Луцьку на проспекті Волі відкрито пам'ятник Т. Г. Шевченку.

1 вересня 1996 року — відкриття в Ковелі пам'ятника жертвам Другої світової війни, спорудженого з ініціативи Українського фонду «Єднання» і ветеранського Союзу німецьких солдатів округу Детмольд.

15—16 вересня 2007 року — у Луцьку відбувся Перший всеукраїнський фестиваль альтернативної музики «Бандерштат».

22 червня 2008 року — в Луцьку врочисто перепоховано останки 370 радянських військовополонених, в'язнів концтабору Шталаг-360.

26 червня 2011 року — у Луцьку врочисто відкрито пам'ятник письменниці, матері Лесі Українки Олені Пчілці (Ользі Косач-Драгомановій).

22 серпня 2011 року — в селі Затурці Локачинського району врочисто відкрито Меморіальний музей відомого історика, політолога, дипломата, теоретика будівництва незалежної української держави початку XX століття В'ячеслава Липинського.

21 листопада 2012 року — підписано Акт про передачу Україні Республікою Білорусь частини об'єктів Білоозерської водоживильної системи Дніпро-Бузького каналу.

14 березня 2013 року — у Луцьку підписано Угоду про визначення точки стику кордонів України, Польщі, Білорусі. Вона перебуває на перетині лінії, що проходить середньою річкою Західний Буг, з лінією, яка є продовженням південної бровки каналу Мосціцького.

14 липня 2013 року — поминальна меса в кафедральному костелі святих Петра і Павла в Луцьку з нагоди 70-ї річниці «Волинської трагедії» за участі Президента Республіки Польща Броніслава Коморовського.

26 листопада 2013 року — молодь Луцька вийшла на мітинг, висловлюючи незгоду проти відмови влади від підписання Угоди про асоційоване членство в Євросоюзі.

2 травень 2014 року — для надання матеріальної і технічної допомоги підрозділам Збройних Сил України, які воюють на Донбасі, в області створено благодійний фонд «Волинь-24».

23 вересня 2017 року — мітинг-реквієм з нагоди 75-річчя Кортеліської трагедії, під час якої гітлерівці розстріляли 2 875 мирних жителів села, спалили їх обійстя.

14 січня 2019 року — у Берестечку розпочався процес переходу парафії Свято-Троїцького собору під юрисдикцію Православної церкви України. Такі збори проходять у багатьох селах Горохівського, Луцького, Маневського та інших районів.

26 лютого 2021 року — у Ковельському міськрайонному територіальному медичному об'єднанні в співпраці з трансплантологами НХТ ім. Шалімова одночасно провели поліорганный забір донорських органів та виконали трансплантацію серця і двох нирок. Донорську печінку передали пацієнту в Києві.



Багатотисячний мітинг борців за Незалежність України перед будівлею обкому партії влітку 1990 року.